

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. V. Vtrum homo lapsus indigeat speciali gratiâ, & quali, ad observanda
omnia præcepta naturalia collectivè, quantùm ad substantiam operis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

236.

Obieitur quartò: Homo habet naturalem inclinationem ad diligendum Deum super omnia, ut docere videtur D. Thomas hic art. 3. & latè probat Victoria in relect. de homicidio num. 10. Ergo si crearetur in puris naturalibus, posset cum solo concursu generali, & sine auxilio gratiæ, reducere in actum hanc inclinationem, eliciendo actum dilectionis Dei ut authoris naturæ. Consequentia probatur: Tum quia aliàs inclinatio illa esset frustra, siquidem nullo modo posset reduci in actum, cum status naturæ puræ, auxilia gratiæ, quæ ad id essent necessaria, excluderet: Tum etiam, quia inductione constat, nullam esse inclinationem ad actum naturalem, quæ nullo modo possit per vires naturæ reduci in actum. Unde Theologi probant in Tractatu de visione beata, non dari in homine inclinationem naturalem ad beatitudinem supernaturalem, quia talis inclinatio non esset reducibilis ad actum, viribus naturæ, & à Deo ut dante talem inclinationem.

237.

Respondeo dato Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dicendum, quod ut inclinatio indita ab autore naturæ non sit frustra, sufficit quod possit reduci in actum per vires, & auxilia ordinis naturalis (sive illa sint generalia, sive specialia intra illum ordinem) absque recursum ad ordinem gratiæ. Unde cum homo in statu puræ naturæ, mediante auxilio speciali ordinis naturalis, Deum ut authorem naturæ posset diligere, & ad hoc non indigeret auxilio gratiæ, naturalis inclinatio ad diligendum Deum, quam haberet in illo statu, non esset otiosa & frustranea. Ex quo patet disparitas ad exemplum quod adducitur: inclinatio enim naturalis ad beatitudinem supernaturalem, neque per auxilia communia ordinis naturalis, neque per auxilia intra illum ordinem specialia, potest reduci in actum, ideòque sine auxilio gratiæ illa esset vana & frustranea. Dixi dato Antecedente, quia Curiel, & quidam alij existimant, inclinationem & appetitum naturalem in homine non esse ad diligendum Deum ut authorem naturæ, in seipso expressè & in particulari, sed solum ad amandum bonum universale & in communi, & Deum, ut confusè & implicite sub tali bono universali contentum.

§. V.

Tria corollaria præcedentis doctrine.

238.

EX dictis inferes primò, contra aliquos Recentiores, quod etsi in statu naturæ lapsæ daretur homo qui in solo originali existeret, ille non posset, sine auxilio gratiæ, Deum ut naturæ authorem efficaci amore diligere: nam, ut supra ostendimus, impotentia ad eliciendum actum dilectionis efficaciæ Dei ut authoris naturæ, provenit in homine ex propensione quam habet ad bonum privatum, & imbecillitate ac impotentia ad exequendum ex viribus naturæ omnia quæ in illa dilectione virtualiter continentur: Sed talem propensionem & impotentiam haberet homo in solo originali existens: Ergo ille Deum ut authorem naturæ efficaci amore non posset diligere, absque speciali auxilio. Addo quod, licet in peccato originali non sit positiva conversio à creaturam, bene tamen privativa aversio à Deo, etiam ut authore naturæ, ut alibi ostendimus: Sed hæc aversio non potest non esse maximum

A dilectioni Dei ut authoris naturæ impedimentum: Ergo &c.

239.

Inferes secundò, quod etsi aliquis ignoraret invincibiliter se esse in peccato mortali personali, non posset tamen, absque speciali auxilio, Deum ut authorem naturæ, efficaci amore diligere: quia ille pariter esset inclinatus & propensus ad bonum privatum, & impotens ad exequendum ex viribus naturæ omnia quæ in dilectione efficaciæ Dei ut authoris naturæ virtualiter continentur.

240.

Inferes tertio, ad amorem concupiscentiæ Dei ut authoris naturæ, sufficientem ad imperandam totius legis naturæ adimplentionem, necessarium esse auxilium speciale: quia etiam in tali actu virtualiter continetur observantia totius legis naturalis, quæ sine speciali auxilio, in statu naturæ lapsæ poni nequit, ut articulo sequenti patebit.

ARTICVLVS V.

Utrum homo lapsus indigeat speciali gratiâ, & quali, ad observanda omnia præcepta naturalia collectivè, quantum ad substantiam operis?

§. I.

Premittuntur quæ ferè apud omnes sunt certa, & referuntur sententiæ.

241.

Suppono primò tanquam certum, hominem in nullo statu posse implere præcepta supernaturalia virtutum Theologicarum, sine gratiâ: cum enim actus illarum virtutum sint supernaturales quantum ad substantiam, nequeunt elici per vires naturæ. Unde D. Thomas supra quæst. 63. art. 2. ad 2. dicit: *Sunt quedam peccata mortalia quæ homo sine gratia nullo modo potest vitare, quæ scilicet directè opponuntur virtutibus theologicis.*

242.

Suppono secundò, hominem in omni statu indigere gratiâ, ad implenda præcepta naturalia quantum ad modum, ut scilicet ex charitate, & meritorie ac fructuose ad vitam æternam ea adimpleat: cum enim modus ille sit supernaturalis, & actus virtutum naturalium elevet ad ordinem & finem supernaturalem, manifestum est, illum sine gratiâ & charitate, quæ est forma virtutum, illisque confert vim præcipuam merendi æternam felicitatem, non posse poni in nostris actibus. Quod autem distinctio de observantia præceptorum quantum ad substantiam, & quantum ad modum, admittenda sit, patet tum ex Divo Thoma hic art. 4. ubi illam expressè docet: tum etiam ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. proscrinentium §8. Baij propositionem, quæ asserbat huiusmodi distinctionem esse commentitiam & explodendam. Ratio etiam suffragatur: Licet enim charitas cadat sub præcepto sigillatim & in particulari, secundum tamen quod est finis ultimus cujuscunque præcepti, non cadit sub præcepto; quia ut communiter dicitur, *finis præcepti non cadit sub præcepto*: Ergo modus operantis, scilicet quod ex charitate impleat præceptum, est extra substantiam operis præcepti, & per consequens stare potest impletio & opus præceptum quoad substantiam, sine tali modo, & distinguui impletio præcepti quoad substantiam, & quantum ad modum.

243. Suppono tertio contra Vazquem hic disp. 189. cap. 2. & disp. 193. cap. 3. hominem in statu naturæ integræ, sine ullo auxilio gratiæ, & cum solo concursu generali, potuisse adimplere totam legem naturalem quoad substantiam operum. Probatum tum auctoritate D. Thomæ, hic art. 4. id expressè docentis: tum etiam ratione ex dictis articulo præcedenti desumptâ. Nam, ut ibidem cum eodem S. Doctore docuimus, homo in natura integra, ex vi præcisè doni integritatis, & cum auxilio generali, Deum ut auctorem naturæ efficaci & perfectâ dilectione amare poterat: Ergo ex vi ejusdem integritatis, eodem generali concursu adjunctæ, omnia mandata naturalia poterat observare. Consequentia patet: dilectio enim efficax, ut ibidem ostendimus, totius legis adimplerionem virtualiter continet.

244. Confirmatur primò: Homo in statu naturæ integræ, ex vi doni integritatis, esset rectus, & circa Deum finem naturæ ordinatus: Ergo etiam ratione tantum illius doni, & absque nova gratia speciali, esset ordinatus & rectus circa media ducentia in talem finem. Antecedens est certum: Consequentia probatur. Ordinatio enim circa finem, ex se infert & affert ordinationem circa media in suo ordine; unde quia gratia & charitas ordinant hominem ad Deum ut finem supernaturalem, charitas, secundum D. Thomam, infert & affert ab intrinseco virtutes morales infusas, quibus homo ordinatur in actu primò circa media supernaturalia.

245. Confirmatur secundò: Ideò Concilia, & Patres infra citandi, negant hominem lapsum, sine speciali gratia, posse totam legem naturæ servare, quia natura est infirma & debilitata per peccatum originale: At in statu integritatis natura hominis non erat debilis & infirma, sed sana & robusta: Ergo in illo statu posset ex vi integritatis, & absque alio speciali auxilio, totam legem naturæ adimplere.

246. Confirmatur tertio: In statu innocentie non poterat insurgere gravis tentatio ex suggestione Dæmonum contra præcepta naturalia; cum suggestio ex deceptione vel errore exordium habeat; durante vero statu innocentie, nullus (saltem circa naturalia) poterat esse error vel deceptio, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ ostensum fuit: Ergo homo in illo statu, talia præcepta, ex vi doni integritatis, absque ullo speciali auxilio, observare poterat.

247. Dices: De facto primi parentes fuerunt ab extrinseco tentati à serpente ad comedendum de ligno vetito: Sed præceptum non comedendi de ligno vetito, non erat supernaturale, sed naturale: Ergo possibilis erat illi statui tentatio ab extrinseco contra præcepta naturalia.

Respondeo præcepta naturalia esse duplicis generis; quædam indita, & quasi cum natura innata, qualia sunt præcepta Decalogi; alia positiva, & extra legem naturalem innatam, cujusmodi fuit præceptum de non comedendo de ligno vetito, primis parentibus impositum. Quando ergo dicimus hominem in statu innocentie non potuisse tentari ab extrinseco de transgressione præceptorum naturalium, loquimur de præceptis naturalibus primi generis, quia circa illa non poterat esse error vel ignorantia practica in intellectu ejus, non verò de alijs. Unde Adam potuit tentari à serpente, vel ab uxore, ad comedendum de ligno vetito, & ad resistendum huic tentationi

A indigebat speciali auxilio, quod (ut docet D. Thomas 1. p. quæst. 94. art. 4. ad 5. & quæst. 18. de verit. art. 6. ad 13.) ipsi defuit, quia ad illud impetrandum per orationem ad Deum recursum non habuit. Idem tradit Gelasius Papa in dictis adversus Pelagianam hæresim, quæ habentur tomo 3. Conciliorum, paginâ 51. editionis Parisiensis anni 1636. nam ibi columnâ 6. sic ait: *Illam primam conditionis integritatem, dum ita de se fidei, tanquam ipso qui condiderat non egeret, nec de perceptis agit gratias, quod nusquam fecisse memoratur, nec de conservandis quæ sumpserat poscit auxilium, nec ad eum, etiam pulsata tentatoris accessu, devota currit & consilio, suæque se credit inter prospera voluntati, facile sine præsidio Creatoris patui deceptoris insidij, & in prævaricationem tracta consequenter illiciti, conditionem præfixæ mortis invenit.*

Denique patet ex dictis art. 3. posse hominem in statu corruptionis aliqua legis naturalis præcepta, sine speciali gratia observare; cum, ut ibi ostendimus, possit cum solo concursu generali aliquando efficere bonum aliquod opus, undequaque honestum, & nullâ pravâ circumstantiâ viciatum. Et quamvis istud non esset possibile, non sequeretur inde nullum præceptum sine speciali gratia posse impleri; cum per actum aliquam malâ circumstantiâ viciatum, aliquando præceptum aliquod particulare impleatur, v. g. præceptum misericordiæ, per elemosynam datam ex vana gloria. Quod igitur in quæstionem vertimus, non est de uno aut alio legis naturæ præcepto, sed de omni collectivè, non ut meritorie fit, sed secundum substantiam spectato. In cujus resolutione tres præcipuè versantur sententiæ.

Prima docet, posse hominem in statu naturæ lapsæ, absque speciali auxilio, omnia præcepta legis naturæ, sub mortali obligantia, quoad substantiam observare; etsi quoad charitatis modum, & prout ad salutem & justificationem conducunt, ea adimplere nequeat: per quod à Pelagio, & ipsius reliquijs, se satis recedere existimat. Pro hac sententia citari solent Scotus in 2. dist. 18. quæst. 1. Gabriel ibid. quæst. 1. art. 2. Durandus quæst. 3. & 4. & Abulensis in cap. 19. Mathæi quæst. 177. & 178.

Secunda asserit hominem lapsum id posse præstare sine gratia habituali & sanctificante, non tamen sine actuali & auxiliante. Ita Vazquez hic disp. 196. cap. 3. pro ea plures ex antiquioribus Theologis referens.

Tertia, quæ est communis in Schola Divi Thomæ, & quam plures ex extraneis amplectuntur, ad observanda omnia præcepta naturalia collectivè, utramque gratiam, tam habitualement, quam actualem, necessariam esse affirmat.

§. II.

Sententia Scoti rejicitur.

Dico primò: Homo in statu naturæ lapsæ non potest totam legem naturæ quoad substantiam observare, sine speciali gratia. Ita D. Thomas hic art. 4. ubi id probat in argumento *sed contra* ex D. Augustino lib. de hæresibus, hæresi 88. ubi oppositum ad hæresim Pelagij pertinere his verbis asserit: *Hi Dei gratia tantum inimici sunt; ut sine hac posse hominem credant facere omnia divina mandata. Qui error in varijs Con-*

cilij proſcribitur, præſectum in Milevitano can. 3. 4. & 5. ubi anathema dicitur ei qui dixerit hominem indigere gratiâ ſolùm ad faci- lius, & non ad ſimpliciter implendam legem. Et in Arauficano 2. can. 25. ubi ſic habetur: *Hoc Deo propitiante, & prædicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus poſtea, aut diligere Deum ſicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum eſt poſſit, niſi gratia eum & miſericordia divina præveniat.*

251. Neque dici poteſt, hæc & ſimilia Conciliorum & Patrum teſtimonia intelligi debere de imple- tione præceptorum ſupernaturalium, vel de ob- ſervantia naturalium fructuoſa, & meritoria vitæ æternæ. Nam Concilia & SS. Patres loquuntur de indigentia gratiæ ad implenda mandata, ſpe- cialiter reſpectu hominis lapſi, & dicunt eam provenire ex infirmitate naturæ, & liberi arbitrij debilitate, ut patet ex verbis Arauficani jam re- latis: At indigere gratiâ ad implenda præcepta ſupernaturalia, & ad obſervanda naturalia quan- tum ad modum, ſeu meritorie & fructuoſe, non eſt quid ſpeciale & proprium homini lapſo, cum etiam homo in natura integra ad id impoſens eſ- ſet ex proprijs, neque oritur ex lapſu & infirmi- tate hominis, ſed ex ſupernaturalitate actûs præ- cepti, aut meriti vitæ æternæ: Ergo hæc inter- pretatio non eſt legitima, nec menti Concilio- rum & SS. Patrum contentanea.

252. Confirmatur: Aliquid ſpeciale dicitur, juxta communem ſenſum & intelligentiam, de obſer- vantia omnium præceptorum collectivè, quod non dicitur de impletiōe unius vel alterius præ- cepti diviſivè: Sed nihil ſpeciale eſſet in Concilijs, ſi tantum loquerentur de impletiōe præcepto- rum ſupernaturalium, vel de obſervantia legis naturalis fructuoſa & meritoria; cum ad imple- dum unicum præceptum ſupernaturale, & ad ob- ſervandum minimum mandatum legis naturæ fructuoſe, & meritorie, gratia neceſſaria ſit, ut omnes fateantur: Ergo non eſt ſermo tantum de impletiōe præceptorum ſupernaturalium, vel de obſervantia naturalium fructuoſa, & meritoria vitæ æternæ, ſed etiam de obſervantia totius legis naturæ quantum ad ſubſtantiam.

253. Confirmatur ampliùs: Pelagius non ſolùm er- ravit, aſſerendo poſſe hominem per proprias vi- res totam legem adimplere, comprehendendo ſupernaturalia præcepta, vel naturalia, prout ad ſalutem proficua; ſed etiam eo quod exiſtimave- rit, ipſum poſſe ex viribus liberi arbitrij totam legem naturæ collectivè adimplere, ut conſtat ex Patribus Africanis in Episto- la ad Innocentium, quæ eſt 90. apud Auguſtinum, ubi ſic habetur: *Iſti autem (ſcilicet Pelagiani) aſſerunt in eo Dei gratiam eſſe deputandam, quod talem hominis in- ſtituit, creavitque naturam, quæ per propriam vo- luntatem legem Dei poſſet implere, ſive naturali- ter in corda conſcriptam, ſive in litteris datam &c.* Ubi clarè in utroque erraſſe Pelagium ab his Pa- tribus docetur: At Conciliorum ſcopus erat ip- ſius errorem penitus extirpare: Ergo illa non ſo- lum intendebant ſtatuerne neceſſitatem gratiæ ad obſervanda præcepta ſupernaturalia, vel natura- lia, prout ad ſalutem proficua, ſed etiam ad im- plendam totam legem naturæ quantum ad ſub- ſtantiam.

254. Poteſt etiam ſuaderi conclusio ex dictis art. præcedenti: Nam tota lex naturæ includit omnia

A mandata naturalia, à primo uſque ad ultimum: Sed homo lapſus non poteſt ſine auxilio gratiæ obſervare primum omnium mandatorum, nimi- rum præceptum dilectionis Dei ut authoris natu- ræ, ſicut articulo præcedenti oſtendimus: Ergo nec totam legem naturæ.

Confirmatur: Intentio efficax ultimi ſinis, 255. virtualiter continens omnium mandatorum ob- ſervantiam, ſpeciale Dei auxilium requirit, ut ibidem monſtravimus: Ergo & à fortiori ipſius executio, ſeu totius legis naturalis adimpletiō; non enim minor, imò major apparet difficultas in executione dilectionis efficaciſ, quam in ejus intentione & affectu.

B Confirmatur ampliùs: Homo infirmus non va- 256. let ex proprijs viribus ad actum perfectiſſimum hominis ſani, ut ibidem diximus, & ratio natu- ralis ſuadet: At opus perfectiſſimum, quod homo integer & ſanus ex proprijs viribus efficere po- terat, erat totius legis naturalis obſervantia, quantum ad ſubſtantiam operis, cum ad modum ſupernaturalem conducentia ad ſalutem, in ſtatu ſanitatiſ & integritatiſ, ſpeciali gratiâ indigeret, ut ſuppoſitione 2. oſtendimus: Ergo homo lap- ſus ex proprijs viribus non poteſt adimplere to- tam legem naturæ quantum ad ſubſtantiam.

S. III.

Solvuntur obſectiones.

C Ontra hanc conclusionem plura ſolent obji- 257. ci Scripturæ teſtimonia, quæ ei videntur ad- verſa: ut illud Deuteronomio 30. *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non eſt ſupra te, ne- que procul poſitum, nec in celo ſitum.* Quibus ver- bis inſinuat Moyses, legem quam nomine Dei intimat Hebræo populo, non eſſe ſupra naturales ipſius vires: Item illud Eccleſiaſti 15. *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit eum in manu con- ſilij ſui, adjectis mandata & præcepta ſua: ſi vo- lueris mandata ſervare, conſervabunt te.* Quibus etiam verbis aperte ſignificatur, eſſe poſſitum in voluntate uniſonijſque, divina ſervare manda- ta. Unde Auguſtinus, vel Author libri hypo- gnoſticon, lib. 3. propè initium: *Quid eſt (in- quit) quod reliquit eum in manu conſilij ſui, niſi dimiſit eum in poteſtate liberi arbitrij ſui? in ma- nu enim poſſibilis intelligitur.* Denique Apoſto- lus ad Romanos 2. ait: *Gentes quæ legem non ha- bent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt.* Ergo ex Scriptura homo lapſus totam legem naturæ ſine ſpeciali gratia obſervare poteſt.

Ad primum locum aliqui reſpondent, Moysen 258. non loqui de facilitate ſervandi totam legem, tam moralem, quam ceremonialem, de qua agit, ſed præciſe de facilitate eam cognoscendi; ita ut ſit ſenſus, Judæos non poſuiſſe excuſationem præ- tendere ſuper ignorantiam legis, quando quidem non debebant eam aſcendere, aut mare trans- ſerre, ad eam cognoscendam, cum ipſe eam clarè & evidenter promulgaret. Sed licet hæc explicatio ſit graviſſimorum Authorum, ut Lyrani, Abulen- ſis, Bellarmini, & aliorum, non videtur tamen le- gitima, nec textui conſona; manifeſtè loquenti etiam de facilitate ſervandi legem, ut patet ex ver- bis quæ immediate ſequuntur poſt adducta: *Vi de- ferat illud ad nos, & audiamus, & opere impleamus.* Adde quod Moyses non occluſiſſet omnem viam excuſationis: poſuiſſent enim Judæi reſpondere, quod licet notitia legis eſſet facilis, difficilis ta- men eſſet, & fortè impoſſibilis ejus adimpletiō.

Melids

259. Melius ergo responderetur, Moysen loco addu-
cto solum intendere, præcepta legis esse in po-
testate hominis, non ut operantis ex solis viribus
naturæ, sed ut moti & adjuvi divini gratiæ, quæ
cor interius pulsant, cum lex interius auribus in-
sonat. Solutio est D. Thomæ hic art. 4. ad 2.
ubi sic ait: *Illud quod possumus cum auxilio divi-
no, non est nobis omnino impossibile, secundum
illud Philosophi in 3. Ethic. Quia per amicos pos-
sumus, aliquantulum per nos possumus.* Et art. 6. ad
2. *Cum dicitur homo facere quod in se est, dicitur
hoc esse in potestate hominis, secundum quod est
motus a Deo.* Non ergo absolute homo potest,
sed homo adjutus & motus a Deo per auxilium
gratiæ, quod quia in promptu est, & omnibus
offertur ad observandam legem, mandatum di-
citur non esse supra, sed juxta nos.

260. Instabis: Si ut aliquid homini justè præcipi pos-
sit, sufficiat quod illud cum Dei auxilio possit
præstare, sequitur Deum posse imperare claudo
ut ambulet, & cæco ut videat; quia hæc per spe-
ciale Dei auxilium fieri possunt.

Sed negatur sequela: quia cæco deest poten-
tiæ physica ad videndum, unde non est capax il-
lius præcepti, nisi restituta per miraculum po-
tentia; quod miraculum non est illi oblatum,
& quasi in promptu: At verò voluntas infirma
habet potentiam physicam ex parte libertatis ad
volendum bonum, & solum illi deest, ratione
infirmis & corruptionis naturæ, potentia mo-
ralis & expedita, quam per auxilium Dei, quod
ipsi offertur, & veluti in promptu est, habere
potest.

Ad secundum locum eodem modo responderi
potest sicut ad præcedentem: vel dici cum Au-
thore libri hypognosticon, loco citato, Scriptu-
ram loqui de primo homine in statu innocentie,
in quo fuit a Deo conditus, & in quo habebat
liberum arbitrium omnino sanum, per gratiam
& justitiam originalem. Unde postquam ille Au-
thor dixit, quod per hæc verba, *reliquit eum in
manu consilij sui*, non aliud intelligitur, quam,
reliquit eum in possibilitate sui arbitrij, addit:
*Ipsa possibilitas est prima gratia, quæ primus ho-
mo stare potuisset, si servare mandata Domini vo-
luisse; quæ per inobedientiam destituitur, factus est
serpenti: id est Diabolo, cui maluit obedire quam
Deo, captivus.*

Ad tertium dicendum, hunc locum Apostoli
non de tota lege, sed de facilioribus præceptis in-
telligendum esse.

261. Objicies secundò: Præcepta legis naturæ, cum
sint naturalia, vires naturæ non excedunt: Ergo
ad illa implenda gratia necessaria non est.

Respondeo distinguendo Antecedens: non ex-
cedunt vires naturæ, sanæ & integræ, concedo
Antecedens: infirmæ & corruptæ, nego Antece-
dens, & Consequentiam. Cum enim natura hu-
mana per peccatum originale læsa sit in naturali-
bus, indiget gratiâ sanante ad perfectissimas ordi-
nis naturalis operationes exercendas, quales
sunt totius legis naturæ impletio, & dilectio Dei
ut authoris naturæ, quæ de se infert omnium
aliorum præceptorum observantiam, & eam ha-
bet adjunctam, quandiu illa durat.

262. Objicies tertio: Qui potest singula præcepta
adimplere, potest omnia collectivè: At homo
lapsus potest singula præcepta legis naturæ sine
speciali gratiâ observare: Ergo & omnia.

Respondeo primò Minorem esse falsam: nam
homo lapsus non potest sine gratiâ observare pri-

Tom. IV.

A. mum & maximum mandatorum legis naturæ,
nimirum præceptum dilectionis Dei ut authoris
naturæ, sicut articulo præcedenti ostendimus.
Plures etiam non improbabiliè existimant, esse
alia præcepta naturalia ita difficilia, ut ab homine
lapso, & in peccato mortali existente, absque
speciali gratiâ adimpleri nequeant: qualia sunt
præcepta remittendi injurias, ac inimicos dili-
gendi, & orandi pro illis, propter quod Author
operis imperfecti homin. 13. in Matth. dixit: *Qui
pro inimico suo orat, gratia operis requiritur, nem
castitatem servandi, vehementer urgente tenta-
tione & occasione.* Unde Sapient. 8. dicitur: *Sci-
vi quoniam aliter non possum esse continens. Insi-
dero deo, mundum autem qui in me est, non possum
contineri.*

B. Respondeo secundò, datà Minori, negando
Majorem, cuius falsitas constat ex dictis supra,
agendo de cognitione veritatum naturalium, &
infra, agendo de venialibus, apertius patebit.

Dices: Præcepta Decalogi sunt tantum decem:
supponamus ergo quod homo servaverit novem,
quæro utrum possit servare decimum, vel non?
Si primum, poterit observare omnia præcepta
collectivè: Si secundum, non poterit observare
omnia divisivè.

Respondeo primò negando suppositum, nem-
pe hominem posse ex viribus proprijs servare
omnia præcepta Decalogi, usque ad ultimum:
nam quando dicimus illum posse servare omnia
præcepta divisivè, sensus est, illum posse hoc vel
illud, & quodcumque designabile in particulari
observare, cum morali tamen necessitate defi-
ciendi in aliquo vagè & indeterminatè, necessita-
te, inquam, proveniente non ex parte objecti
trahentis per modum naturæ, sed ex infirmitate
potentiæ per peccatum debilitatæ.

Respondeo secundò, dato etiam & non con-
cesso, quod ita posset homo usque ad ultimum
præceptum devenire, tunc in eo deficeret, quia li-
cèt habeat potentiam proportionatam & expeditam
respectu illius solitarie & divisivè sumpti,
non tamen respectu illius, ut conjuncti cum alijs,
& ut terminantis toram præceptorum naturalium
collectionem, sicut supra art. 1. diximus de veri-
tatum naturalium cognitione.

Objicies quartò: Deus ut author naturæ non
præcipit aliquid, ad cuius observantiam ut author
naturæ non possit hominem perducere: Sed ut
author naturæ præcipit homini observantiam le-
gis naturalis: Ergo ut author naturæ potest ad
eam hominem perducere, & per consequens ad
observandam legem naturalem homo non indi-
get auxilio supernaturali.

Respondeo distinguendo Majorem: Deus ut
author naturæ non potest &c. absolute, & nullà
factà suppositione, concedo Majorem: per acci-
dens, & factà aliquà suppositione, nego Majorem;

E. & concessa Minori, distinguo Consequens distin-
ctione Majoris. Sensus distinctionis est, quod
quamvis Deus, ut author naturæ, subindeque abs-
que gratiâ, seu dono intrinsecè & quoad substan-
tiam supernaturali, possit, absolute loquendo, &
nullà factà suppositione, tribuere homini auxilia
necessaria ad observantiam legis naturæ, sicut
de facto pluribus concessisset, si hominem in sta-
tu naturæ puræ condidisset: ex suppositione ta-
men quod natura humana sit elevata ad statum
supernaturalem (in quo statu observantia legis
naturalis includit indirectè observantiam legis
etiam supernaturalis, ut articulo præcedenti con-
clus. 3. declaravimus) non est opus quod Deus,

precise ut author naturæ, possit tribuere omnia auxilia, ad legis naturalis observantiam necessaria, sed sufficit quod id possit præstare, vel ut author naturæ, vel ut author supernaturalis; præsertim quia supposita elevatione naturæ humanæ ad statum & finem supernaturalem, Deus etiam ut author supernaturalis, indirecte præcipit homini observantiam legis naturalis, cum hæc ad supernaturalem, ut ad finem & consummationem, ordinetur.

§. III.

Sententia Pazquezij refellitur, & quæ gratia ad totam legem naturæ observandam necessaria sit, declaratur.

Dico secundo: Ad totius legis naturæ observantiam necessaria est in homine lapso gratia habitualis, non solum consequenter, & ex parte termini, sed etiam antecedenter, & ex parte principij.

266. Prima pars probatur primò ex Concilio Milevitano supra citato can. 3. ubi sic habetur: *Placuit ut quicumque dixerit, gratiam Dei, quâ justificamur per Jesum Christum, ad solam remissionem peccatorum valere quæ jam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit.* Ubi nomine gratia quâ justificamur, si propriè, ut debent, verba accipiantur, non gratia auxilians, quæ dispositivè ad justificationem concurrat, sed gratia habitualis, per quam formaliter justificamur, & in filios Dei adoptamur, intelligi debet. Unde Patres ejusdem Concilij Epist. 95. apud Augustinum, hanc gratiam dicunt esse quâ Christiani & filij Dei sumus. Et infra: *Quâ prædestinati vocamur, justificamur, & glorificamur.* Item D. Thomas hic art. 4. ait: *In statu naturæ corruptæ non potest homo implere omnia mandata divina, sine gratia sanante, quæ gratia justificans est.*

267. Potest etiam eadem pars hac ratione probari. Impossibile est esse bene ordinatum circa media, qualia sunt præcepta, & non circa finem, scilicet Deum, quia media propter finem eliguntur, & intuitu eius: At sine gratia sanctificante & charitate nullus est bene ordinatus in Deum ultimum finem: Ergo sine illa nullus potest in statu naturæ lapsæ omnia mandata naturalia observare.

268. Confirmatur ratione à posteriori: Nusquam homo in peccato existens totam naturæ legem implevit: Ergo sine gratia à peccato sanante, totius legis naturæ adimpletio possibilis non est. Quo argumento usus est D. Hieronymus adversus Pelagianos dialog. 1. ut probaret non posse hominem sine gratia auxiliante totam legem observare.

269. Secunda etiam conclusionis pars ratione suadet: Homo inimicus & insensus Deo, non est aptum & conveniens subjectum, cui Deus conferat tantum beneficium, quale est auxiliorum cumulus; quæ ad totius legis naturalis observantiam requiruntur: At nisi gratia habitualis & justificans in subjecto præcedat, homo est in statu inimicitie: Ergo necessaria est habitualis gratia antecedenter ex parte subjecti, ut constituens illud in statu congruo, ad hoc quod Deus imperiatur ei gratias auxiliantes, ad totius legis observantiam necessarias.

270. Confirmatur: Homo per culpam duas infirmitates contraxit; alteram in mente, per aversionem à Deo; alteram in parte inferiori, quæ de-

A ordinata à subiectione ad rationem remansit: incongruum autem videtur, quod pars inferior per auxilia actualia parti superiori subiciatur, nisi prius ista per gratiam habitualement fuerit sanata, & Deo ut ultimo fini per charitatem subiecta.

Dico tertio: in homine lapso ad totius legis naturæ observantiam, præter gratiam habitualement, necessario requiritur specialis gratia auxilians; quæ quidem per se, & attentâ rei naturâ, debet solum esse specialis intra ordinem naturæ, sed suppositâ hominis ad ordinem supernaturalem elevatione, per accidens debet esse entitativè supernaturalis.

B Probatur prima pars: Impotentia moralis ad totius legis naturæ observantiam in homine lapso, & in peccato mortali existente, non solum provenit ex defectu subiectionis mentis ad Deum ut ultimum finem, sed etiam ex rebellionem & pugna appetitus inferioris contra rationem: At licet gratia habitualis mentem Deo ut ultimo fini subiciat, hanc tamen rebellionem appetitus inferioris contra superiorem non tollit, sed eam ad agonem, & meritum, ac profectum vitæ spiritualis, in nobis relinquit, ut docet Tridentinum sess. 5. decreto de peccato originali, & experientia factis ostendit: Ergo in homine lapso ad totius legis naturæ observantiam, præter gratiam habitualement, seu justificantem, gratia actualis, seu auxilians, necessario requiritur.

C Quod verò talis gratia, per se, & attentâ rei naturâ, non debeat esse supernaturalis entitativè, sed sufficiat quod sit specialis intra ordinem naturæ, patet: Nam totius legis naturæ observantia ex aliquo motivo honesto naturali, est entitativè naturalis: Ergo per se exposcere nequit pro principio proxime eliciente, gratiam auxiliantem entitativè supernaturalem. Quod autem, suppositâ naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem elevatione, per accidens illam exigat, patet ex dictis articulo præcedenti §. 2. agendo de dilectione Dei naturali, ubi id ex professo probavimus; unde ad hunc locum Lectorem remittimus, ne eadem inutiliter reperamus.

§. IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

Objicitur primò contra secundam conclusionem: Pelagius non erravit negando necessitatem gratiæ habitualis ad totius legis naturæ observantiam, sed solum negando necessitatem gratiæ actualis ad illam implendam: Ergo Concilia ipsius errorem damnantia, non habitualis, sed actualis gratiæ necessitatem ad legem naturæ observandam astruunt. Consequentia videtur legitima. Antecedens verò probatur ex dictis in Tractatu de hæresi Pelagiana, in quo Pelagium gratiam habitualement, seu remissivam peccati agnovisse, contra Suarem fusè ostendimus.

E Respondeo negando Antecedens: Pelagius enim gratiæ tam habitualis quàm actualis necessitatem ad legem naturæ observandam sustulit, dum asseruit divina mandata viribus liberi arbitrij posse servari; per hoc enim omnis gratiæ necessitas excluditur. Unde ad probationem dicendum, quod licet ille gratiam habitualement, seu remissionis peccatorum agnovit, non tamen ut necessariam ad legis observantiam: ac proinde Concilia, dum ipsius errores proscribunt, non solum actualis, sed etiam habitualis gratiæ necessitatem ad legem naturæ observandam astruunt.

275. Obijetur secundò: Totius legis naturæ observantia est opus naturæ entitativè: Ergo pro sui principio gratiam habitualement nequit exigere. Antecedens est certum, Consequentia verò probatur. Nam eo ipso quod actus pro sui principio formam entitativè supernaturalem exposcat, excedit facultatem naturæ, & consequenter in sua entitate supernaturalis est.

276. Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens: pro sui principio gratiam habitualement nequit exigere, per se & tanquam principium eliciens, concedo: ex suppositione peccati, & ut principium expediens, seu removens culpæ impedimentum, nego. Vel secundò distinguo Consequens, nequit exigere gratiam habitualement, ut principium sui physicum, concedo: ut principium morale, removens ab homine statum positivè indignitatis respectu auxiliorum gratiæ, quæ ad totius legis naturæ observantiam requiruntur, nego. Hæ solutiones patent ex dictis, probando secundam partem conclusionis.

277. Obijetur terciò: Gratia habitualis, cum intra ordinem supernaturalem se habeat per modum naturæ, non est ad operandum, sed ad essendum, nec movet potentias animæ ad suos actus eliciendos, sed duntaxat animam sanctificat, & mundat à macula peccati: unde quantumvis homo sit sine peccato, & gratia habituali exornatus, debilis est ad boni operationem, nisi auxilio actuali & sancta cogitatione moveatur, & adjuvetur: Ergo gratia necessaria ad legis naturæ observantiam, non est habitualis, sed actualis, in sancta cogitatione & pia voluntatis motione consistens.

278. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam per peccatum duas infirmitates contraximus: alteram in parte superiori, per aversionem à Deo ut ultimo fine: alteram in parte inferiori, per inobedientiam & rebellionem ipsius ad superiorem; & ratione utriusque debiles ad operandum remanemus. Cum enim vires voluntatis ad bene operandum erga media, ex affectu ad finem fumantur, consequens est, ut parte superiori à Deo per peccatum averfa, languescant ac deficiant voluntatis vires ad rectè operandum, & ad observanda divina mandata: unde ut fortis reddatur, debet tolli aversio à Deo ut ultimo fine, quæ non nisi per gratiam habitualement auferri potest. Quare licet gratia habitualis non prærequiratur tanquam virtus per se & necessario adjuvans ad observanda naturalia præcepta, exigitur tamen ut removens prohibens dilectionem Dei, per quam voluntas firma redditur ad operandum, & ut constituens subjectum habile & congruum, ut connaturaliter ipsi dentur auxilia ad continuam legis observationem necessaria, sicut in probatione secundæ partis conclusionis declaravimus.

§. V.

Corollaria notatu digna.

279. EX dictis inferes primò, hominem conditum in puris naturalibus non posse viribus suæ naturæ observare omnia præcepta legis naturalis: nam in illo statu pateretur eandem rebellionem appetitus sensitivi contra rationem, quam patitur in statu naturæ corruptæ; solamque est discrimen, quod rebellio in illo statu haberet rationem conditionis naturalis; in hoc verò habet rationem pœnæ, vulneris, & ægitudinis.

Tom. IV.

Inferes secundò, Deum homini constituto in illo statu daturum fore auxilium, quo posset observare totam legem naturalem: quia ad suavitatem divinæ providentiæ pertineret, non relinquere hominem tam imperfectum, ut non posset observare totam legem naturæ, suumque finem naturalem consequi, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ declaravimus.

Inferes terciò, huiusmodi auxilium esse quidem speciale intra ordinem naturæ, hominique in tali statu indebitum: sed esse naturale quantum ad suam entitatem & substantiam: tum quia in illo statu nihil esset entitativè supernaturale: tum etiam quia in statu naturæ lapsæ, per accidens requiritur auxilium entitativè supernaturale ad diligendum Deum ut authorem naturæ, & observanda omnia præcepta naturalia, ratione scilicet elevationis naturæ humanæ ad finem supernaturalem: in statu verò puræ naturæ homo ad talem finem non esset elevatus, sed Deum ut authorem naturæ, tanquam finem ultimum respiceret.

In quinto articulo hujus quæstionis D. Thomas docet non posse hominem sine gratia vitam æternam mereri. In sexto, ut se præparet ad habitualement gratiam, non indigere ulteriori dono habituali, bene tamen auxilio gratiæ moventis: ut autem meritotie operetur, gratiæ habituali egere. In septimo, non posse hominem sine habitu gratiæ à peccato resurgere. Quorum articulorum expositionem præmittimus, quia infra quæst. 113. & 114. de his agetur.

ARTICULVS VI.

Virum homo lapsus sine gratia possit diu non peccare mortaliter contra præcepta naturalia?

Licet constet ex dictis articulo præcedenti gratiam esse necessariam ad legem naturæ implendam: quia tamen non est omnino idem implere præcepta, & non peccare, cum observatio præceptorum includat positivam operationem elicitam ab homine, non peccare verò præcisè solum importet cessationem ab actu malo, ad quam non tantum requiritur sicut ad positivè operandum; ideo adhuc superest resolvendum, an gratia sit necessaria ad non peccandum contra præcepta legis naturæ? Unde articulus octavus hujus quæstionis, in quo S. Doctor quærit, *Virum homo sine gratia possit non peccare?* non est superfluous, nec coincidit cum quarto, ubi quærit, *Virum homo sine gratia, per sua naturalia, legis præcepta implere possit?*

Addit Curiel, in observantia præceptorum duplicem reperiri difficultatem, unam veluti objectivam, quæ provenit ex objecto, & propria gravitate ipsorum præceptorum, & de hac disputat S. Thomas art. 4. aliam provenientem ex continuatione & diuturnitate temporis, de qua agit art. 8. Licet enim nulla fiat expressa mentio in titulo hujus articuli, de longitudine temporis, virtute tamen explicatur, cum absolute quæritur, *Virum homo sine gratia possit non peccare?* hoc enim non potest intelligi nisi de longo tempore, cum in brevi non occurrant multa peccata vitanda. Hoc præmissio.

Circa propositio difficultatem tres versantur præcipuæ Authorum sententiæ. Prima asserit

I ij